

ia će imati da izradi definitivni nacrt zakonskog projekta o uređenju viših pedagoških škola u našoj zemlji

Cilj je višim pedagoškim školama, po ovome novom projektu, spremanje učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Radi toga škola se deli na dva tečaja: prvi i drugi, od kojih svaki traje po dve godine.

U prvom tečaju spremaće se isključivo nastavnici građanskih škola. Slušaoci, koji uspešno svrše I. tečaj, ako žele učiti, osn. škola za nastavnike građanskih škola i školske nadzornike.

Za buduće školske nadzornike traži se po ovome projektu ista sprema koja i za profesore učiteljskih škola.

Oni, koji svrše I. tečaj i polože ispit, postaju odmah nastavnici građanskih škola bez ikakvog drugog državnog ispita i u godinu službe uračunavaju im se odmah sve godine, koje su proveli kao učitelji osnovnih škola.

Kako su prosvetni zakoni u organskoj vezi, ovde je veliku smetnju pravilo i to, što ni do danas nije izrađen nacrt novog zakona o građanskim školama, zbog čega je teško i za sadanju V. P. Školu izraditi nastavni plan i program, jer nije još definitivno obeležen tip i karakter tih budućih građanskih škola.

Za one slušaoce, koji i II. tečaj V. P. Škole po novom projektu, predvide se pored diplomskog ispita i naročiti profesorski ispit u užem obimu, kojim će kandidat pored ostalog imati da pokaže i svoje znanje jednoga od živih jezika. Tek po tome ispitu on stiče pravo za profesora učiteljskih škola, odnosno šk. nadzornika i plata mu se određuje prema godinama službe u koje je proveo kao nastavnik osnovne škole.

Na višem tečaju pedagoška grupa je specijalna, a u nižem opšta za sve slušaoce.

Pored ovoga nacrtu za novi zakon o pedagoškim školama, konferencija je na osnovu sadanje Uredbe o v. p. školama izradila i podelu predmeta na grupe po kojima će se spremati slušaoce u sadanjim višim pedagoškim školama. Grupa ima 5 i to:

1. Narodni jezik, narodna književnost, istorija i geografija. Od 23. časa nedeljno koliko je predviđeno za ovu grupu, pedagoškoj grupi, koja je opšta za sve, dodeljeno je 10 časova;

2. Narodni jezik in književnost, tuđi jezik i istorija — svega 24 časa nedeljno. Obeležje ovoj grupi daju strani jezici;

3. grupa. Ovo je isto vreme po nastavnoj građi najveća grupa; ona obuhvata jestasvenicu (zoologiju, botaniku i mineralogiju), hemiju i geografiju sa 23 časova nedeljno;

4. grupa. Matematika, fizika i hemija sa 23 časa nedeljno;

5. grupa. Matematika, crtanje (sa modelisanjem) i geometrijsko crtanje.

Kao što se vidi predviđeno je da V. P. Škola ima da potpuno zameni univerzitet t. j. da sprema nastavnike ne samo za pedagošku no i za ostale grupe predmeta

Pored ovoga mi ćemo ukratko izložiti i sve ostalo što je urađeno u pogledu pripremnih radova za otvaranje V. P. Škole u Beogradu na osnovu Uredbe koja sad važi.

Pre svega naglašujemo, da se u pogledu naučnog rada naša V. P. Škola neće moći u čemu oslanjati na Univer-

zitet tj. moraće sama organizovati kabinete za sve grane nauka pošto je isključena mogućnost da se posluži institutima Univerziteta.

Radi toga utvrđen je definitivni spisak stvari i učila a i plan celokupnog unutarnjeg uređenja škole. Ali ono što je najglavnije i od čega zavisi realizovanje svega, to su dve stvari: **bužet i zgrada.**

Dok državni budžet ne bude odobren, ne može se pomišljati ni na kakve nabavke. Isto tako i dok se ne osigura zgrada za smeštaj škole ne može se pomišljati na objavljivanje stečaja za prijem kandidata. Po proračunu rektora g. Simića za smeštaj škole potrebna je zgrada sa najmanje 20 soba. Ako se u Ministarstvu Prosvete misli na realizovanje ovoga rada, onda je imperativna dužnost nadležnih da odmah nadu zgradu za smeštaj ove škole.

Odnosno prijema slušaoca, odlučeno je da ne bude nikakvog prijemnog ispita. Pri izboru kandidata uzima će se u obzir uspeh na učiteljskoj maturi, ocena dobivena na praktičnom učiteljskom ispitu i ocena učiteljskog rada. Prmaće se kandidati sa najmanje 3 godine uč. službe i do 38. godine starosti.

Svi primljeni slušaoci imajuće platu i sve ostale prinadležnosti kao i da su na dužnosti.

Iz Jugoslavije.

Čenik šolskih tiskovinj, učni knjig in drugih potrebnih je izdala Učiteljska tiskarna. Čenik je zelo obsežen in nam odpira pregled čez lastno zalogo tiskovinj in osamosvojitve na tem polju. Posebje moramo omeniti podjetnost Učiteljske tiskarne z ozirom na izdajo »Galerije naših velmož«: Vodnika, Slomška, Stritarja, Gregorčiča, Prešerna in Levstika. S tem je Učiteljska tiskarna započela lepo sistematsko kulturno delo v prosepah spoznavanja naših zaslužnih književnikov potom šole in potom doma, ker slike so umetniško delo in niso le dobro učilo ampak tudi lep okras domači hiši. Poleg slik je pričela tiskarna tudi z izdajo umetniških kipov in je izdala v naravni velikosti doprni kip kralja Aleksandra I. in pesnika Simona Jenka. Finkova zbirka šolskih naredb in odredb upamo da je začetek redne izdaje vseh šolskih zakonov in odredb in slovenskem jeziku. Drugi in tretji oddelek čenika nam kaže lepo izpopolnjevanje in napredovanje zaloge Učiteljske knjigarne v Ljubljani. Drugi oddelek nam kaže naš književni trg glede učnih knjig in reči moramo, da je Učiteljska tiskarna zelo udeležena na njem in je mnogo storila, da smo po prevratu dobili potrebne šolske knjige. Imenik knjig v tretjem delu nam pa kaže lepo književno zalogo Učiteljske knjigarne bodisi glede knjig lastne založbe in tudi knjig tujih založb in to iz mladinske literature, leposlovnih knjig, gospodarskih, znanstvenih pesmaric in drugih publikacij. Pogrešamo pa celotnega seznama pedagoške literature in tozadevne zaloge. Ne samo knjig Slovenske šolske Maticice, ampak tudi drugih knjig iz jugoslovske pedagoške literature, ki jih izdaje n. pr. Hrvatski Pedagoški književni zbor v Zagrebu, Natošević v Novem Sadu in druge, posebno učiteljske zaloge v naši državi. S tem bi storila Učiteljska knjigarna velik korak naprej in lepo kulturno delo za pedagoški, šolski in stanovski napredek ter za povzdigo samoiz-

navo posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podarjati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtin iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovsno kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s par odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Rapetova čitanka je bogata: bogata po vsebini, bogata po jeziku in bogata po izbiri snovi. Dr. Čajkovic dodeljuje ožjo domovino tretji čitanki, četrto čitanko pa poveča obširno in temeljito izključno naši novi širši domovini, Jugoslaviji; Rape ima združeno v svoji čitanki snov ožje in širše domovine, obrav-

navo posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podarjati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtin iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovsno kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s par odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Rape se ni opiral pri sestavi svoje čitanke na sestavke iz prejšnjih beril, izluščil je že preveč obdelano, izrahljeno snov in je odprl vrata k predalom svoje čitanke domačemu mlademu svetu, posebno iz učiteljskih vrst, in marsikatero praktično, prav izborna jedro prihaja ravno iz tega kroga; posebno v dobro pa je to zaraditega, ker ravno ti sestavki povzdigujejo čitanko z ozirom na nove potrebe in jo prilagode novemu duhu in novim razmeram — da jo lahko z mirnim srcem nazivamo moderno čitanko.

Zelimo, da izda Učiteljska tiskarna že skoro še peti del svojih čitank, ki naj bo zase tako dovršen, kakor so dosedanja in naj harmonično zaključijo lepo kulturno delo, ki ga je napravil upravni odbor Učiteljske tiskarne z organizacijo izdaj slovenskih čitank za osnovne šole. Njene čitanke bodo podlaga za vzgojo sedanje generacije slovenske mladine po vsej Sloveniji.

Ivan Dimnik.

čutil, da ta šola nima specialne ministerske podpore. Dr. Velemínsky pa je povabil tov. vodjo za drugo leto v Prago. Uspeh razstave je razviden iz dejstva, da so bili vsi izdelki do zadnjega prodani in je došlo še toliko naročil, da bodo učenci delali celo med počitnicami. Vidi se, da je bila taka šola na Bledu zelo potrebna in je želeli, da se še razširi pod spretnim vodstvom tovariševim. — D. H.

Vestnik meščanskih šol.

OSNUTEK NAŠEGA GLASILA.*

(Poročilo D. Humeka, določeno za kongres meščanskoškolskega učiteljstva.)

I. Potreba glasila. S spočetjem in rojstvom naše države je stopilo tudi šolsko vprašanje z veliko silo pred vse one, ki jim je vsestranski razmah in napredek domovine njih lastno življenje in spas. Na vseh koncih in krajih se oglašajo poklicani in nepoklicani strokovnjaki in nestrokovnjaki, ki bi radi čez noč preobrazili naše šolstvo v ne vem kako modernem smislu. Zdi se pa, da navzlic veliki gorečnosti reformatorjev njih delo le počasi napreduje. Skoraj bi rekli, da danes, po skoraj štiriletnem obstanku svoje države nismo prišli v šolstvu preko najnujnejših nasvetov in osnutkov, pa raznih umestnih in neumestnih naredb, ki so ostale to kar jim je sojeno: cunj papirja brez življenjskega toka in ustvarjalno sile.

Še so prevelike razlike med tremi brati in njih mišljenjem in shvatanjem nalog o napredku. Prevelika je še njih ljubezen do starih odnošajev in uredb in prevelik strah pred izpremembami, ki bi slučajno ne ugajale na tem ali onem koncu države. Za podkrepitev svojih trditve navajam samo zakon o osnovnih šolah, ki ga mrcvarijo na žive in mrtve, pa ni upanja, da bi postal v doglednem času kri in meso. O zakonu za meščanske šole si pa sploh ne upam govoriti, ker se bojim, da ga ni več niti v osnutku.

Meščanska šola je v Jugoslaviji sploh čuden pojav. Živi, a ne more živeti, umira, a ne more umreti. Skoraj tako je tudi ž nje učiteljstvom, ki danes koleba med drugimi tovariši in ve samo to, da zahteva oblast od njega izpitov in težkega dela, ni pa še ustvarila niti črke, ki bi bili ž njo zasigurni delu in izobrazbi primerni življenjski pogoji.

Kdor ni slep, mora spoznati, da visimo v zraku in da smo nekako »vogelfrei«. Ali ve kdo danes, bo li obstojala meščanska šola in kakšna bo? Ali bo taka, kakršno hočemo mi in kakršna je potrebna narodu? Ali ne bodo iztegnili po njej svojih pregrešnih prstov oni, ki so povsod, kjer jih ni potreba, pa bodo ubili našo idealno šolo ali pa ustvarili protivoro, nevedno nas in našega rodu?

In kje so vzroki, ki so vstvarili to za meščansko šolo toli zatohlo ozračje? Nekateri, ki imajo navado, da iz kdove kakšnih nečednih razlogov obmetavajo Beograd z blatom, trdijo, da se godi to radi tega, ker v Srbiji niso poznali meščanskih šol. Taka trditev se mi vidi ničeva! Nekaj resnice je sicer morebiti

* Pričujoča razprava je bila namenjena za kongres v Zagrebu, kjer sem pa radi pičlega časa govoril le o gospodarskem vprašanju lista, ki bi bil stanovsko glasilo učiteljstva meščanskih šol za vso državo. Kongres je enodušno pozdravil izdajanje takega glasila, in so prve priprave za njega udejevitve že v teku. D. H.

tokih, je najzavednejši del našega jugoslovskega naroda. To so naši neodrešeni bratje, ki čakajo kralja Matjaža in njegove močne vojske, da jih rešita. Medtem ko v drugih, neodrešeni domovini posvečenih sestavkih, opažamo zgolj geografski ali gospodarski poudarek, pogrešamo pa nacionalnega: da tudi tam živi naš narod! Vendar bi želeli še podrobnejšega opisa neodrešene domovine: da se nam ne izgubi v zgodovini ni jeden drobec, ki priča o pravični tirjatu te zemlje kot naše lastnine in bo živelo to pravo v našem narodu. Postojna s svetovnoznano jamo bi zaslužila posebnega sestavka, omenja se jo le pri dotokih Save in potovanju iz Gradca v Trst; niti pri apnencu ni omenjenih kapnikov in tega podzemnega čuda. Ako imamo Dalmatinsko Primorje in Hrvatsko Primorje, zakaj bi ne imeli Slovenskega Primorja: če nas obrežna voznja popelje iz Voloske do Pulja, zakaj bi ne šli naprej, do Kopra, do slovenske okolice Trsta — Barkovlj, Devina in izliva Soče, kjer ima slovenska govornica stik z morjem, kjer imamo naše pravo na morje in zakaj ne bi imenovali vse to Slovensko Primorje; zakaj izbrisujemo spomine na beneške Slovence?

da posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podarjati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtin iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovsno kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s par odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Rapetova čitanka je bogata: bogata po vsebini, bogata po jeziku in bogata po izbiri snovi. Dr. Čajkovic dodeljuje ožjo domovino tretji čitanki, četrto čitanko pa poveča obširno in temeljito izključno naši novi širši domovini, Jugoslaviji; Rape ima združeno v svoji čitanki snov ožje in širše domovine, obrav-

navo posebno na tej stopnji otroci radi deklamirajo, ker so še iz nižjega razreda navajeni memoriranja, vendar se nam zdi, da je jezikovno pridobljenega več iz proze nego iz poezije. A tudi ta greh ni greh s stališča umetniške vzgoje in vzbujanja smisla za njo; hoteli smo podarjati le veliko radodarnost v tem oziru. O spoznavanju hrvatske in srbske literature na tej stopnji sicer ni govora; a več drobtin iz mladinske književnosti obeh skupin tudi na tej stopnji ne bi škodovalo dobri strani knjige, nasprotno, pokazali bi s tem, da hočemo čim globlje pripravljati pot za skupno jugoslovsno kulturo in književnost in prisvojiti narodu literarno svojini poedinih skupin, kot sedanjo našo skupno last. V dobro pa moram šteti Černeju da se je, čeprav s par odlomki, a v iskrenih besedah spomnil naših neodrešenih bratov in neodrešene domovine.

Vsak Jugoslovan mora biti član „Jugoslovske Maticice!“